

УДК 343.983:343.77:343.148:343.132

Боднар А. В. – здобувач науково-дослідної лабораторії з проблем експертно-криміналістичного забезпечення навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

УЧАСТЬ СПЕЦІАЛІСТА В ПРОВЕДЕННІ СЛІДЧОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗНИЩЕННЯ АБО ПОШКОДЖЕННЯ МАЙНА

Висвітлено актуальні проблеми участі спеціаліста в проведенні слідчого експерименту під час розслідування знищення або пошкодження майна. Проаналізовано наявні в юридичній літературі позиції щодо цього питання та слідчу практику розслідування кримінальних проваджень зазначеної категорії.

Ключові слова: кримінальне провадження, спеціаліст, слідчий експеримент, знищення або пошкодження майна, слідчі (розшукові) дії, спеціальні знання.

На сучасному етапі розвитку суспільства беззаперечним є твердження, що результати протидії злочинності безпосередньо залежать від застосування досягнень науки і техніки в практиці розкриття та розслідування злочинів. Важливе значення мають, передусім, спеціальні знання. Постійне розширення кола завдань, виконати які можливо лише на підставі спеціальних знань, що застосовують під час слідчої (розшукової) дії за участю спеціаліста або проведення експертизи, засвідчує їх об'єктивність, тобто вони є цінними джерелами доказів у кримінальному провадженні. Актуальність використання спеціальних знань під час розслідування злочинів, пов'язаних зі знищенням або пошкодженням майна, зумовлена тим, що їх застосування надає можливість встановити факт підпалу, вибуху, іншого способу знищення або пошкодження майна, унаслідок якого виникла небезпека, що загрожує життю чи здоров'ю багатьох людей, завдає шкоди матеріальним об'єктам. Якщо слідчий володіє інформацією про застосований засіб учинення злочину, він має підстави для висунення версії

про особу, що вчинила злочин, передбачений ст. 194 КК України, спосіб знищення або пошкодження майна, унаслідок якого виникла небезпека для життя та здоров'я людей, завдання шкоди багатьом матеріальним об'єктам тощо.

Відповідно до ст. 240 КПК України, під час досудового розслідування слідчий, прокурор з метою перевірки й уточнення відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення, має право провести слідчий експеримент шляхом відтворення дій, обстановки, обставин певної події, проведення необхідних дослідів чи випробувань. Зазначена слідча (розшукова) дія відіграє важливу роль у доказуванні за кримінальним провадженням. Водночас вона є досить складною в організаційному й тактичному аспектах, що вимагає від слідчого значних зусиль щодо її підготовки та проведення.

Питання участі спеціаліста в слідчому експерименті аналізували у своїх працях Л. Е. Ароцкер, В. М. Бахін, Р. С. Белкін, О. М. Васильєв, Г. І. Грамович, О. В. Глазурін, О. О. Ейсман, А. В. Іщенко, П. П. Іщенко, В. С. Кузьмічов, Є. Д. Лук'янчиков, Е. Б. Мельникова, С. В. Салтевський, М. С. Строгович, В. Ю. Шепітько, З. М. Соколовський, Н. А. Селіванов та ін. Здійснені наукові дослідження нині є значущими, оскільки використання спеціальних знань під час проведення слідчого експерименту є поширеним способом збирання фактичних даних, що має на меті встановлення причетності певних осіб до злочинної діяльності та розкриття злочину загалом. Однак проблеми залучення спеціаліста, використання ним спеціальних знань, організації, тактики проведення слідчого експерименту потребують детальнішого висвітлення в контексті сучасних потреб правоохоронної практики.

Метою статті є визначення підстав та умов залучення спеціаліста під час проведення слідчого експерименту, а також з'ясування особливостей процесуального порядку його проведення під час розслідування знищення або пошкодження майна.

Перебування на місці події стимулює психічні процеси згадування та впізнання. За цих обставин максимально виявляються такі психічні якості людини, як тип сприйняття, пам'яті, мислення, уяви. З огляду на зазначене, слідчий експеримент передбачає інтенсивну розумову діяльність, що зумовлює емоційне напруження, а отже, посилює або пригнічує інтелектуальну активність.

Інформація, за допомогою якої можна встановити сутність кримінального правопорушення, висунути версії й визначити напрями розслідування, може бути отримана шляхом моделювання способу дій злочинця, експериментального аналізу наслідків, що настали, зокрема шляхом штучного відтворення умов події. Саме тому слідчий експеримент стає однією із найпоширеніших слідчих (розшукових) дій, оскільки науково-технічні досягнення надають можливість максимально відтворити обстановку проведення експерименту й середовища, у якому було вчинено кримінальне правопорушення. У низці випадків об'єктивна перевірка й оцінювання отриманих доказів можливі лише під час проведення слідчого експерименту, що дає змогу дослідним шляхом перевірити достовірність отриманих відомостей, правильність гіпотез і висновків, а також цілком відтворити подію з огляду на всі наявні взаємозв'язки, деталі й особливості [1, с. 162].

Проведення слідчого експерименту щодо підпалу в аналізованій категорії кримінальних проваджень, на думку С. І. Зернова, може бути виправдане в таких випадках: встановлення можливості виникнення та розвитку горіння в осередку пожежі; з'ясування причини утворення джерела займання певного виду, під дією якого, згідно зі слідчою версією, почалося горіння; визначення обставин, пов'язаних із появою джерела займання або горючої речовини в осередку пожежі внаслідок певних дій підозрюваного (наприклад, шляхом закидання пляшки з легкозаймистою речовиною до приміщення через віконний отвір); з'ясування обставин допоміжного значення (перевірка можливості заповнення вигорілого приміщення певною кількістю конкретних товарно-матеріальних цінностей з метою уточнення розміру матеріальних збитків від пожежі, реконструкція обстановки місця події на момент виникнення пожежі) [2, с. 95].

Із цього приводу І. О. Варченко зазначає, що можливі й такі посвідчувальні дії, як здійснення вибухів, наприклад, для усунення сумнівів у тому, що свідок у певній обстановці справді міг бачити або чути вибух, якщо ці показання важливі для кримінального провадження. Однак проведення таких експериментів є допустимим лише в умовах, що цілком виключають небезпеку для життя та здоров'я людей та завдання істотної матеріальної шкоди. У низці випадків

експерименти для перевірки даних, що стосуються вибухових пристроїв, можуть бути ефективно проведені й без використання вибухових речовин [3, с. 197].

Слідчий експеримент надає можливість уточнити, звідки спостерігав кожен зі свідків за ознаками виникнення та розвитку пожежі, оцінити, наскільки правдиві їхні показання, урахувавши відстань до об'єкта спостереження, просторове розташування й інші чинники. Слідчий експеримент забезпечує залучення ресурсів їхньої зорової та асоціативної пам'яті для уточнення й доповнення повідомлених даних. На нашу думку, показання свідків можуть бути перевірені за участю спеціаліста, про допомогу якого, на жаль, у методичній літературі йдеться зрідка.

Особливість слідчого експерименту полягає в тому, що для сприйняття його результатів, які відображають у протоколі, не застосовують спеціальні знання (за інших умов призначають експертизу), а вся інформація є наочною і доступною внаслідок безпосереднього сприйняття, зокрема присутніми під час провадження слідчого експерименту понятими.

Перевагою використання слідчого експерименту є можливість уникнути необхідності призначення пожежно-технічної експертизи, що істотно скоротить строки розслідування, а також дасть змогу більшій кількості осіб підтвердження чи спростувати одну зі слідчих версій завдяки наочності, що є важливим для подальшого оцінювання доказів у суді.

Вивчення слідчої практики засвідчило, що в кримінальних провадженнях цієї категорії слідчі експерименти проводять зрідка (за результатами нашого дослідження, лише в 6,5 % випадків). Водночас за його допомогою можна порівняно швидко отримати, закріпити в матеріалах кримінального провадження фактичні дані про обставини, пов'язані з виникненням і розвитком пожежі. На нашу думку, поширення практики проведення слідчих експериментів у кримінальних провадженнях про злочини, пов'язані зі знищенням або пошкодженням чужого майна, є одним із важливих резервів підвищення результативності їх розслідування [4, с. 168].

Проведення слідчого експерименту в кримінальних провадженнях щодо пожежі, вибуху, затоплення тощо зазвичай потребує належного технічного забезпечення. Під час підготовки та проведення експерименту необхідно вжити заходів, що виключають неконтрольоване поширення горіння за межі

виділеного для цього вогнища, вплив полум'я та продуктів горіння на людей, тварин, обладнання.

Важливу групу процесуальних об'єктів застосування спеціальних знань становлять спеціалісти, які в кримінальному провадженні, відповідно до ст. 71 КПК України, є особами, що володіють спеціальними знаннями та навичками застосування технічних або інших засобів і можуть надавати консультації під час досудового розслідування й судового розгляду справ з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок [5, с. 206].

Участь спеціаліста в кримінальному судочинстві регламентовано ст. 71, 228, 236, 237, 240, 245, 360 КПК України. Спеціалістів залучає слідчий до процесу розслідування кримінального провадження для надання йому консультативної, технічної та іншої допомоги під час прийняття процесуальних рішень і проведення слідчих (розшукових) дій. Аналіз літературних джерел і практики залучення спеціалістів до проведення слідчих (розшукових) дій дає змогу виокремити основні види допомоги, що надає спеціаліст під час виявлення, фіксації та вилучення доказів, а саме: криміналістичну, методологічну, консультативну й технічну [6, с. 64].

Недарма Л. Є. Владимиров ще в період зародження інституту спеціалістів у Росії стверджував, що «їх викликають... лише для того, щоб повідомити... деякі відомості, які необхідні для розуміння певного аспекту справи» [7, с. 24].

Частина 2 ст. 105 КПК України детально регламентує можливості щодо зазначених видів допомоги сторонам кримінального провадження та суду, а також форми їх фіксації в протоколах процесуальних дій, у проведенні яких спеціалісти брали участь. Це підвищує ефективність судочинства щодо використання спеціальних знань.

Осіб, яких залучають як спеціалістів, залежно від виконання ними функцій, можна поділити на три групи: 1) особи, які працюють у судово-експертних установах на посаді експерта-криміналіста; 2) особи, що працюють у правоохоронних органах і до обов'язків яких належить упровадження спеціальних методів та науково-технічних засобів у практику роботи цих органів; 3) особи, що не працюють у судово-експертних установах або правоохоронних органах, проте володіють спеціальними знаннями [8, с. 27].

Спеціаліст допоможе слідчому точніше реконструювати обстановку місця події, передусім якщо необхідно використовувати технічні пристрої та обладнання, вимірювальні прилади. Він простежить за технічною правильністю посвідчувальних дій, допоможе усвідомити, зафіксувати в протоколі й оцінити результати експерименту. Важливою є роль спеціаліста в забезпеченні відповідності визначальних параметрів досліджуваного процесу в реальній ситуації та експерименті, оскільки під час моделювання не може бути досягнуто цілкової адекватності об'єкта та його моделі: частину факторів не буде враховано. Ці моменти слід ретельно продумати й обумовити в протоколі слідчого експерименту з огляду на те, що надалі невиключеною є можливість висловлення притягнутою до відповідальності стороною сумнівів стосовно достовірності результатів експерименту через неврахування будь-яких факторів.

Завершальною фазою участі спеціаліста в підготовці та проведенні слідчого експерименту має бути спільне зі слідчим обговорення його результатів з позицій інформативності та планування їх використання в розслідуванні.

Не підлягає сумніву твердження С. К. Чернецького, що висновки результатів слідчого експерименту можуть бути використані слідчим під час подальшого розслідування як підстава для повторного проведення окремих слідчих (розшукових) дій, у якісному проведенні слідчих (розшукових) дій, які ще не проводили або взагалі не планували проводити [9, с. 123].

Перебіг слідчого експерименту й отримані результати мають бути процесуально зафіксовані. Основним способом фіксації його результатів є складання протоколу цієї слідчої дії відповідно до вимог ст. 103–105 КПК України.

Протокол слідчого експерименту містить такі відомості, які відрізняють його від протоколів інших слідчих (розшукових) дій: 1) мету проведення слідчого експерименту; 2) вказівку на добровільність участі особи, показання якої перевіряють; 3) вказівку на точку початку та закінчення руху і маршрут прямування, фіксовані точки проміжних зупинок у показаннях на місці; 4) вказівку на послідовність і характер проміжних дій; 5) вказівку на наявність, характер, результати дослідницьких дій; 6) вказівку на місце та характер виявлених додаткових доказів; 7) інформацію про застосовані засоби й методи криміналістичної

техніки; 8) дані про вилучені речові докази; 9) вказівку на те, що особа, показання якої перевіряють, сама визначала маршрут руху і показувала місце розташування слідів та інших речових доказів, які вилучали; 10) відомості про наявність чи відсутність заяв і зауважень учасників слідчої (розшукової) дії [10, с. 37–38].

Крім загальних для кожного протоколу реквізитів, у його вступній частині необхідно відображати: попередження свідків і потерпілих про відповідальність за давання неправдивих показань та ухилення від їх давання; стислий зміст показань обвинувачених, підозрюваних, свідків і потерпілих про факт, який перевіряють; мету слідчої (розшукової) дії.

Протокол слідчого експерименту – це основний процесуальний документ, у якому детально відображають умови, перебіг і результати проведеного слідчого експерименту. Для того щоб протокол міг бути доказом у кримінальному провадженні, він має відповідати таким вимогам: 1) складає його слідчий особисто. Інші учасники слідчого експерименту можуть внести за дорученням слідчого лише чорнові записи, а фахівець – аудіозапис перебігу слідчого експерименту, фото- та відеофіксацію; 2) він має містити опис лише тих дій, які виконували під час проведення слідчого експерименту, у тій послідовності, у якій їх виконували; 3) його складають так, щоб у ньому містилися всі необхідні реквізити й він відповідав процесуальним вимогам КПК України (ст. 104, 105 КПК України).

Будь-який протокол слідчої (розшукової) дії, і протокол слідчого експерименту зокрема, має три частини: вступну, описову та підсумкову.

Відповідно до ч. 1 ст. 107 КПК України, рішення про фіксацію слідчого експерименту за допомогою технічних засобів під час досудового розслідування, зокрема під час розгляду питань слідчим суддею, приймає особа, яка проводить слідчий експеримент. Якщо клопотання про застосування технічних засобів фіксування заявляють учасники слідчого експерименту, таке фіксування є не правом, а обов'язком слідчого, прокурора.

Про застосування технічних засобів фіксування слідчого експерименту заздалегідь повідомляють осіб, які беруть участь у слідчій (розшуковій) дії.

У матеріалах кримінального провадження зберігають оригінальні примірники технічних носіїв інформації зафіксованої процесуальної дії, резервні копії яких зберігають окремо.

У протоколі слідчого експерименту має бути точно зазначено, які дії та який момент проведення слідчого експерименту фіксують за допомогою технічних засобів. Якщо здійснити безперервний запис неможливо, то кожен випадок перерви зазначають у протоколі слідчого експерименту, а також її причини та період припинення технічного документування.

З огляду на динамічність слідчого експерименту, краще застосовувати для його фіксації відеозапис, оскільки наявність повної картини експерименту значно полегшує оцінювання отриманої доказової інформації.

Під час проведення слідчого експерименту для встановлення можливості бачити й чути що-небудь рекомендують складати плани або схеми. На них зазначають: найменування об'єкта, умовні позначення, розташування світла; якщо план складений у масштабі – його масштаб; підписи слідчого й понять, дату складання.

Плани та схеми відображають дислокацію учасників експерименту й об'єктів у місці його проведення. План, який складають у масштабі, найчастіше використовують для фіксації місця розташування людей та об'єктів, статичного стану розміщення понять, інших учасників, місця дії тощо. Для фіксації динамічних стадій експерименту схеми складають стосовно кожної стадії експерименту окремо. Схеми креслять довільно, не в масштабі, а необхідні розміри проставляють безпосередньо на відповідних ділянках [11, с. 159].

Ознайомлення з протоколом слідчого експерименту та його підписання здійснюють відповідно до загальних правил, визначених КПК України.

Слідчий експеримент є найбільш трудомісткою та складною слідчою (розшуковою) дією. Результати його, за умови правильного проведення, відіграють важливу роль у процесі доведення вини осіб, яких підозрюють у вчиненні злочину. Отже, залучення спеціаліста, якісне й ефективне використання спеціальних знань під час проведення слідчого експерименту вимагає ретельної підготовки, чіткої організації тактичних прийомів і комбінацій, що надасть можливість одержати правдиві показання та довести причетність певних осіб до вчинення кримінального правопорушення. Дослідження проблеми застосування спеціальних знань під час проведення слідчого експерименту досі залишається актуальним. Доходимо

висновку, що брак у законодавстві України механізму залучення спеціаліста до проведення тих чи тих слідчих (розшукових) дій, нечітке тлумачення норм кримінального процесуального закону є проблемними питаннями. Ці обставини зумовлюють необхідність дослідження процесуальних, теоретичних і практичних аспектів використання спеціальних знань, зокрема під час проведення слідчого експерименту. Увагу законодавця слід акцентувати на проведенні слідчого експерименту обов'язково із залученням спеціалістів та використанням комплексу науково обґрунтованих криміналістичних методів і засобів залежно від специфіки обставин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Карпушин С. Ю. Проведення слідчих (розшукових) дій : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / С. Ю. Карпушин. – Київ, 2016. – 210 с.
2. Зернов С. И. Техничко-криминалистическое обеспечение расследования преступлений, сопряженных с пожарами / С. И. Зернов. – М. : ЭКЦ МВД России, 1996. – 128 с.
3. Варченко И. А. Криминалистическая характеристика и особенности первоначального этапа расследования преступлений, связанных с применением взрывчатых веществ и взрывных устройств : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / И. А. Варченко. – Краснодар, 2002. – 231 с.
4. Слободянюк Б. К. Розслідування умисного знищення або пошкодження чужого майна : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Б. К. Слободянюк. – Ірпінь, 2016. – 238 с.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України : наук.-практ. комент. / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. – Київ : Юстініан, 2012. – 1328 с.
6. Гусаченко Є. О. Слідчий експеримент: використання спеціальних знань та умови їх нормативного застосування / Є. О. Гусаченко // Судова та слідча практика в Україні. – 2016. – № 1. – С. 62–66.
7. Владимиров Л. Е. Учение об уголовных доказательствах. Части: Общая и Особенная / Л. Е. Владимиров. – 3-е изд. – СПб. : Законоведение, 1910. – 127 с.
8. Мельникова Э. Б. Участие специалистов в следственных действиях / Э. Б. Мельникова. – М. : Юрид. лит., 1964. – 87 с.
9. Чернецький О. К. Слідчий експеримент у кримінальному судочинстві: тактика і психологія : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / О. К. Чернецький. – Харків, 2013. – 19 с.
10. Коташевський О. В. Посібник для слідчого. Огляд, відтворення, інші методичні розробки / О. В. Коташевський. – Рівне : Каліграф, 2005. – 108 с.
11. Балицький Т. М. Слідчий експеримент в системі слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Т. М. Балицький. – Ірпінь, 2015. – 216 с.

REFERENCES

1. Karpushyn, S.Yu. (2016). Provedennia slidchykh (rozshukovykh) dii [Conducting investigatory (wanted) actions]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
2. Zernov, S.I. (1996). *Tekhniko-kriminalisticheskoe obespechenie rassledovaniia prestuplenii, sopriiaennykh s pojarami* [Technical and criminal support for the investigation of crimes involving fires]. Moscow: EKC MVD Rossii [in Russian].
3. Varchenko, I.A. (2002). Kriminalisticheskaia harakteristika i osobennosti pervonachalnogo etapa rassledovaniia prestuplenii, svyazannykh s primeneniem vzryvchatykh veshchestv i vzryvnykh ustroistv [Criminalistic characteristics and features of the initial stage of the investigation of crimes involving the use of explosives and explosive devices]. *Candidate's thesis*. Krasnodar [in Russian].
4. Slobodianiuk, B.K. (2016). Rozsliduvannia umysnoho znyshchennia abo poshkodzhennia chuzhoho maina [Investigation of intentional destruction or damage to someone else's property]. *Candidate's thesis*. Irpin [in Ukrainian].
5. Honcharenko, V.H., Nor, V.T., & Shumylo, M.Ye. (Eds.). (2012). *Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Naukovo-praktychyi komentar* [Criminal Procedural Code of Ukraine: Scientific and practical commentary]. Kyiv: Yustinian [in Ukrainian].
6. Husachenko, Ye.O. (2016). Slidchyi eksperyment: vykorystania spetsialnykh znan ta umovy ikh normatyvnoho zastosuvannia [Investigative experiment: use of special knowledge and conditions of their normative application]. *Sudova ta slidcha praktyka v Ukraini, Judicial and investigative practice in Ukraine*, 1, 64 [in Ukrainian].
7. Vladimirov, L.E. (1910). *Uchenie ob uugolovnykh dokazatelstvakh. Chasti: Obscaia i Osobennaia* [The doctrine of criminal evidence. Parts: General and Special] (3rd ed.). SPb.: Zakonovedenie [in Russian].
8. Melnikova, E.B. (1964). *Uchastie specialistov v sledstvennykh deistviiah* [Participation of specialists in investigative actions]. Moscow: Yurid. lit. [in Russian].
9. Chernetskyi, O.K. (2013). Slidchyi eksperyment u kryminalnomu sudochynstvi: taktyka i psykholohiia [Investigative experiment in criminal justice: tactics and psychology]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
10. Kotashevskiy, O.V. (2005). *Posibnyk dlia slidchoho. Ohliad, vidtvorennia, inshi metodychni rozrobky* [Guidance for the investigator. Review, reproduction, other methodological developments]. Rivne: Kalihraf [in Ukrainian].
11. Balytskyi, T.M. (2015). Slidchyi eksperyment v systemi slidchykh (rozshukovykh) dii u kryminalnomu provadzhenni Ukrainy [Investigative experiment in the system of investigation (search) actions in the criminal proceedings of Ukraine]. *Candidate's thesis*. Irpin [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 24.01.2018

Bodnar A. – *Researcher of the Scientific Laboratory on the Problems of Expert-Forensic Provision of the Educational and Research Institute No. 2 of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine*

Participation of a Specialist in Conducting an Investigator's Experiment During the Investigation of Destruction or Damage to Property

The article deals with the use of special knowledge in conducting an investigative experiment, analyzed the procedural status of a specialist and the mechanism for its involvement. In order to fulfill the tasks of criminal justice, the criteria for the use of special knowledge in the course of carrying out this investigative action have been determined.

The activity of a specialist proceeds within the scope of the investigator's authority when applying special knowledge to him. A specialist in the conduct of an investigative experiment acts as an assistant investigator in the solution of a number of specialized knowledge that requires professional knowledge of the special knowledge and skills of their application and do not require expert research.

In the activities of pre-trial investigation bodies, investigative experiments are widely used among investigative actions aimed at uncovering crimes. Investigative experiment is an investigative action that requires preparation, a clear organization and constant management of all experiments during its conduct. Therefore, the involvement of a specialist with special knowledge and technical means, under the supervision of an investigator, can only positively influence the quality of the performance of this investigative action.

The use of special knowledge in conducting an investigative experiment can be carried out taking into account the relevant criteria for their application. The use of special knowledge in conducting an investigative experiment has the following criteria: procedural and non-procedural. The procedural criteria for the use of special knowledge in conducting an investigative experiment is the provision of the criminal procedural legislation of Ukraine regulating the conduct of this investigative (investigative) action. Non-procedural at the same time is divided into forensic and general scientific criteria.

Based on the foregoing, we can conclude that in order to ensure the effectiveness of conducting an investigative experiment, it is necessary to consider the participation of a specialist and the use of special knowledge in carrying out an appropriate investigative action. Separation of the criteria for the use of special knowledge in conducting an investigative experiment, in our opinion, is advisable, since each criterion is expressed through a highly specialized field of knowledge and the direction of their use.

Keywords: criminal proceedings, specialist, investigative experiment, destruction or damage of property, investigators (wanted) actions, special knowledge.